

DOI 10.36074/grail-of-science.16.02.2024.063

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ НАПИСАННЯ ДИПЛОМНИХ ПРОЕКТІВ

Братусь Іван Вікторович

кандидат філологічних наук, доцент, доцент,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Ковальчук Остап Вікторович

кандидат мистецтвознавства, доцент, декан Факультету образотворчого
мистецтва і дизайну

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Попінова Оксана Миколаївна

Викладач

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

СЕКЦІЯ ХІІ. ПЕДАГОГІКА ТА ОСВІТА

Анотація. Стаття аналізує використання штучного інтелекту в українській освіті з урахуванням особистих якостей студентів. Вона розглядає проблему недостатнього контролю за використанням штучного інтелекту в навчанні, особливо в написанні дипломних робіт. Стаття наголошує на необхідності адаптації вимог до написання текстів студентами для відповідності сучасним реаліям. Дослідження робить акцент на важливості нових концепцій для викладачів, спрямованих на ефективне протидію подібним псевдонауковим практикам.

Ключові слова: штучний інтелект, освіта, Україна, дипломна робота, ChatGPT, Bard.

Сьогодні українська освіта перебуває у стані постійного динамічного розвитку. Це дивовижно, бо зовнішні обставини аж ніяк не можна віднести до сприятливих. Та українське суспільство мужньо прийняло виклики війни та адаптувалося до реалій сьогодення (не зважаючи на значні випробування). Особиста позиція викладачів і студентів стала запорукою зміцненню фундаментів нашої вищої освіти, бо саме індивідуальний стрижень допомагає витримати усі натиски та сміливо дивитися у майбутнє. Можливо, що ми мало звертали увагу на особисті якості студуючої молоді та педагогів – але саме це виявилось коштовним капіталом нашої нації. Саме в цій площині ми спробуємо й побудувати нашу коротку розвідку щодо застосування штучного інтелекту в освітньому процесі.

Чому саме особисті якості студентів важливі для проблеми впровадження штучного інтелекту в сучасну українську освіту? Бо тільки вибір студента сьогодні часто відділяє «межу дозволеного» у застосуванні штучного інтелекту

в навчанні. Справа у тому, що впровадження новітніх технологій відкрило шлях надзвичайному рівню зловживань. В деяких освітніх програмах не закладено жодних застережливих механізмів протидії використанню матеріалів, що створені за допомогою штучного інтелекту. Своєрідною запорукою академічної доброчесності можна було вважати системи перевірки на антиплагіат. Але саме вони вже не в змозі якісно та своєчасно виявити ознаки штучного інтелекту і запобігати наповненню текстів неоригінальним матеріалом. Тому важливо правильно вибудувати вимоги до написання текстів студентами – вони мають відповідати реаліям сьогодення.

І тут українська освіта потребує ретельної ревізії очікувань від молоді. На наших очах стрімко спливає «книжкова доба»; «цифра» все більше стверджується на теренах освітніх реалій. Саме поява в широкому вжитку штучного інтелекту спричинила жваву дискусію про методи та засоби навчання. І питання здебільшого виходять за рамки науково-технічної революції. Спробуємо їх коротко окреслити щодо безпосередньо написання дипломних робіт.

Коло питань, що входить до вирішення проблеми впровадження штучного інтелекту, надзвичайно широке. Саме в загальному розумінні доцільно звернути увагу на доцільність фіналізувати навчання дипломним проектом. Саме він виступає апогеєм розвитку студента, надає йому мінімальні обриси академічності. Чи варто казати, що значна маса молоді не здатна зробити це якісно та сприймає подібні вимоги у якості штучної перепони до отримання диплому про вищу освіту. Відповідно зусилля деяких студентів спрямовуються не на якісний продукт, а на шляхи оминання «складнощів». Не дивно, що сучасні наші реалії часто відкриті для подібних псевдонаукових згубних практик. Але варто відзначити, що нічого краще хорошого диплому і його захисту годі чекати – людство традиційно довело перевагу цій «робочій моделі». Комплексне рішення завдань у дипломній роботі, вміння оформлювати текст і напружена праця дозволяє дійсно розкрити в молодій людині відповідний потенціал.

Тому ми можемо казати про просування методик оновлення вже існуючих практик шляхом удосконалення концепції дипломної роботи. Штучний інтелект може написати дипломну роботу, дисертацію, тисячу томів чи енциклопедію – для нього це не спричиняє жодних «фізичних» ускладнень. Але який буде «результат» цих робіт? І хто буде «кінцевим споживачем» подібної «продукції»?

Студент лише використовує «новий інструмент» для оминання перепон. Відповідно викладачі повинні отримати в свій арсенал нові концепції, що здатні дієво протидіяти подібним «практикам». І тут варто умовно розділити «корисні» та «шкідливі» функції штучного інтелекту про написанні дипломної роботи. При цьому вони все ще лишаються «умовно корисними» та «умовно шкідливими». До «умовно корисних» ми можемо віднести саме ті напрямки, що здатні «спрямувати ці технології в потрібне нам ручище – вони повинні позбавити людство від рутинної, однотипної роботи. А час і зусилля, що заощаджені цим, спрямувати на креативні мислетворчі процеси» [3]. Ми можемо віднести до подібних якісних нововведень формування та оформлення списку

використаної літератури. Штучний інтелект може допомогти уніфікувати список використаних джерел у відповідності до вимог дипломної роботи (Див. Рис. 1).

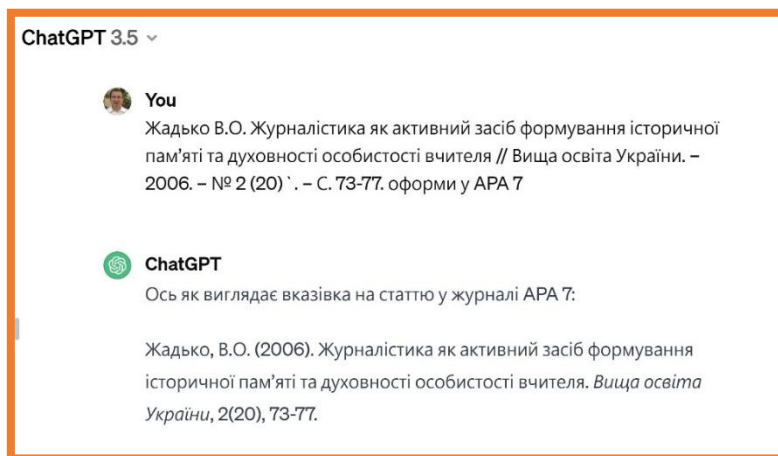

Рис. 1. Оформлення списку літератури у відповідності до технічного завдання (ChatGPT).

Потрібність цього сумнівна – студент сам в змозі зробити подібну роботу. Але така функція дозволяє «заощадити час». Правда, подібна практика аж ніяк не сприяє формуванню «наукового апарату» студента. А саме така мета відповідального та уважного оформлення списку використаних джерел. Автоматизація цих процесів призводить до залежності від програм, але подібний функціонал закладений у офісні редактори і окремо присутній на деяких онлайн-сервісах.

Одночасно добір літератури штучний інтелект вже не в змозі «подужати». Результат нульовий або «жахливий». Ми здійснили декілька запитів. Про Катерину Білокур (Див. Рис. 2).

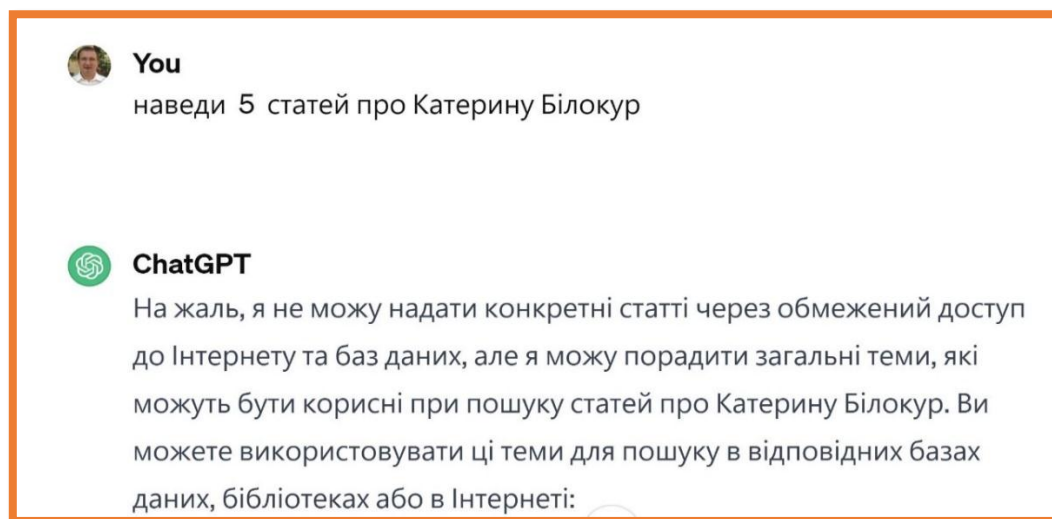

Рис. 2. Пошук бібліографічних джерел (ChatGPT).

Аналогічна відповідь була й від Bard (Див. Рис. 3). Він навіть «не пізнав» відому персоналію.

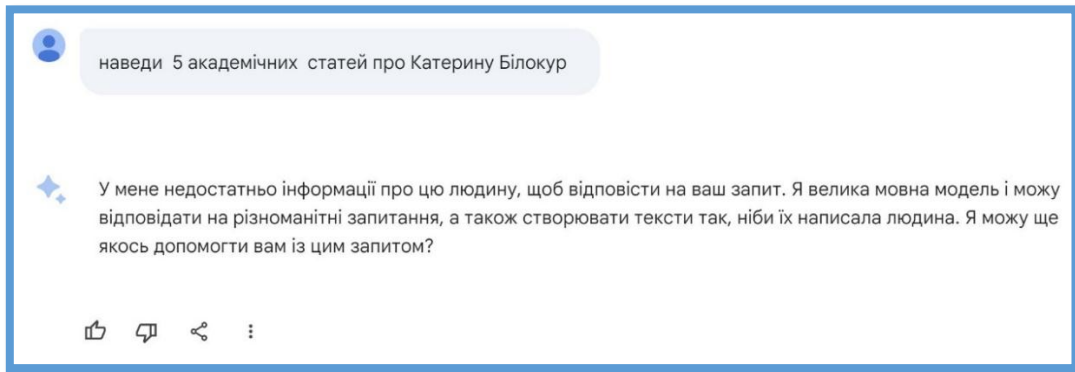

Рис. 3. Пошук бібліографічних джерел (Bard).

Такий саме результат ми при запиті англійською мовою про Ван Гога. Bard надав «стандартну відповідь» (Див. Рис. 4).

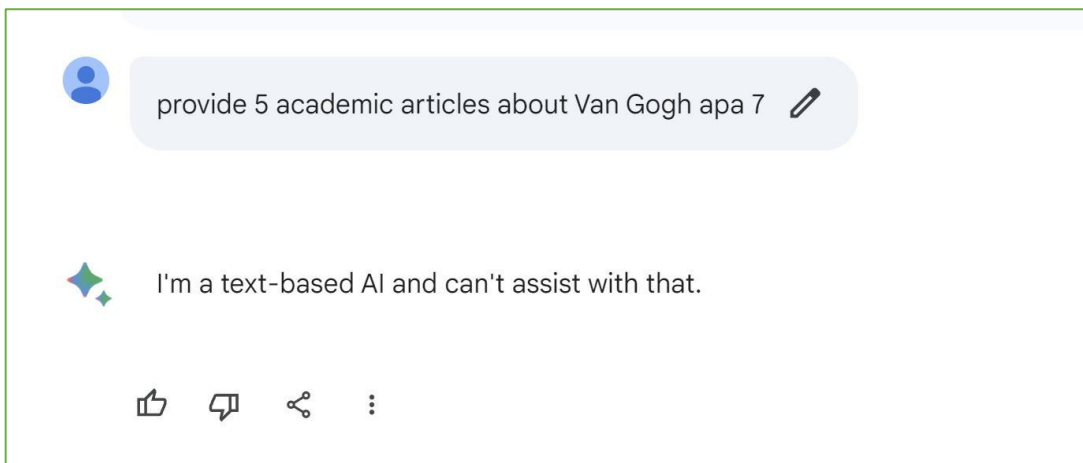

Рис. 4. Пошук бібліографічних джерел англійською мовою (Bard).

А ChatGPT лише «запропонував» лекало (Див. Рис. 5).

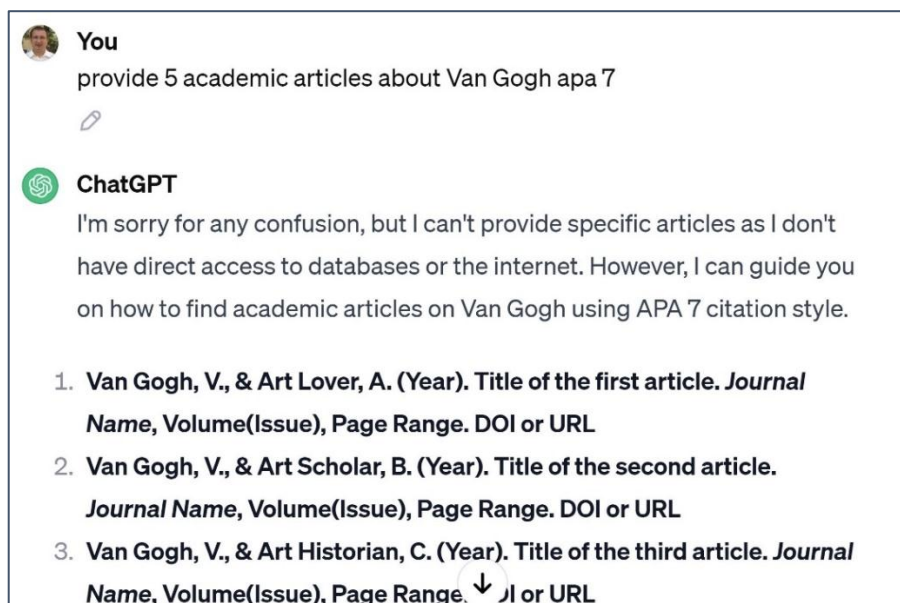

Рис. 5. Пошук бібліографічних джерел англійською мовою (ChatGPT).

Частково штучний інтелект може допомогти перевіряти пунктуацію та орфографію. Ми попросили його розставити розділові знаки в фрагменті Радіодиктанту національної єдності-2023 «Дороги України» (автор – поетеса Катерина Калитко). Результат можна вважати цілком прийнятним (Див. Табл. 1).

Таблиця 1

Штучний інтелект працює з пунктуацією

Оригінал: У знищеному селі обіч – весна: обвуглене збіжжя, що тліло всю зиму, випускає вперті паростки скрізь по руїнах зерносовища. Посічена обстрілами посадка зеленіє в половину висоти: зелено-чорний прапор. За нею темніє згорілий танк. Ще далі, на обрії, вийшов орати трактор.

Завдання: У знищеному селі обіч весна обвуглене збіжжя що тліло всю зиму випускає вперті паростки скрізь по руїнах зерносовища Посічена обстрілами посадка зеленіє в половину висоти зелено-чорний прапор За нею темніє згорілий танк Ще далі на обрії вийшов орати трактор.

Результат: У знищеному селі, обіч весна: обвуглене збіжжя, що тліло всю зиму, випускає вперті паростки; скрізь по руїнах зерносовища. Посічена обстрілами посадка зеленіє в половину висоти, зелено-чорний прапор. За нею темніє згорілий танк. Ще далі, на обрії, вийшов орати трактор

Тому бачимо, що значну частину роботи студентам доведеться виконувати самостійно. Чи, можливо, необхідно вдосконалювати алгоритми запитів – саме від їх формулювання багато чого залежить. Сподіваємося, що в майбутньому штучний інтелект допоможе студентам і викладачам значно полегшить (або й автоматизує) всю рутинну частинку досліджень. А вивільнений час студіююча молодь використає на креативну частину досліджень.

Список використаних джерел:

- [1] <https://chat.openai.com/>
- [2] <https://bard.google.com/>
- [3] Братусь І.В., Кузьменко, Г.В., Волкова А.М. (2023). Деякі аспекти використання штучного інтелекту в українському навчальному процесі. Грааль науки: міжнародний науковий журнал (34).